

Η κερκίδα και η απόλαυση της αστικής τάξης (Ηλεκτρονικό Άρθρο)

Ιστορικό σημείωμα

Αυτό το ηλεκτρονικό άρθρο δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβρη του 2014 στην ηλεκτρονική σελίδα της [Αγκάρας](#).

Περιεχόμενο

1 Δεκέμβρη, 2014.

Η κερκίδα και η απόλαυση της αστικής τάξης

Μεταγενέστερη προσθήκη: Το θέμα του κειμένου δεν είναι το φαινόμενο της "βίας στα γήπεδα", της επιθετικής οπαδικής συμπεριφοράς γενικά που είναι όντως πρόβλημα, ούτε και τα ποδοσφαιρικά ζητήματα παρά μόνο δευτερευόντως. Το θέμα που ερευνάμε εδώ αφορά τον τρόπο με τον οποίο υπάρχει και επιτυγχάνει την ιδεολογική αναπαραγωγή του στην Κύπρο ο εθνικισμός, ο ρατσισμός και η ακροδεξιά όχι μόνο στα γήπεδα αλλά σε όλη την κοινωνία, και ότι αυτό είναι κάτι που δεν μπορεί να κατανοηθεί επαρκώς αν αγνοήσουμε την λειτουργία που έχουν στην κοινωνία συγκεκριμένες κερκίδες. Τα περισσότερα άτομα δεν αποκτούν το ιδεολογικό τους υπόβαθρο επειδή διάβασαν κάποια βιβλία, αλλά κυρίως από την επίδραση του κοινωνικού τους περιβάλλοντος που, μεγαλώνοντας, τους εμβαπτίζει σε ιδέες και στάσεις. Είτε μας αρέσει το ποδόσφαιρο είτε όχι, τις δύο τελευταίες δεκαετίες συγκεκριμένες κερκίδες αποτέλεσαν (για ιστορικούς λόγους που αναλύονται παρακάτω) μια από τις βασικές κοινωνικές σφαίρες μέσα από τις οποίες οι ακροδεξιές ιδέες μετακινούνταν και αναπαράγονταν.

Με αφορμή την χθεσινή ρατσιστική συμπεριφορά απέναντι στον ποδοσφαιριστή της Ομόνοιας Μικαήλ Ποτέ, διαβάζουμε από πολιτικά στελέχη για "ηλίθιους, ανεγκέφαλους που έχουν οι κερκίδες όλων των ομάδων", σε μια προσπάθεια υποβάθμισης, ή και απόκρυψης, της πολιτικο-κοινωνικής διάστασης του συμβάντος (στην χειρότερη έχουμε και την πλήρη κάλυψη/αθώωση των οπαδών από την ίδια την ομάδα στο χθεσινό συμβάν αλλά και τον διαιτητή που τιμώρησε τον Ποτέ για την αντίδραση του). Ηλίθιους και χούλιγκανς ναι, έχουν όλες οι ομάδες...ρατσιστές όμως όχι. Η σύγκριση αφηρημένα του υπαρκτού προβλήματος του χουλιγκανισμού και της επιθετικής οπαδικής συμπεριφοράς με συγκεκριμένες ρατσιστικές/εθνικιστικές πράξεις με συγκεκριμένο ιδεολογικό περιεχόμενο είναι, αν όχι πολιτικά ύποπτη παρόμοια με το γνωστό "δεν είμαι ρατσιστής αλλά...", εκτός τόπου και χρόνου, παρόμοια με την αφελή και ανιστόριτη ταύτιση του φασισμού με οτιδήποτε είναι βίαιο ή επιθετικό (φασίστες οι ναζί, φασίστες και όσοι τους πολέμησαν, φασίστες οι Ούννοι το 400 μ.Χ., φασίστες και δυο πυγμάχοι επειδή γρονθοκοπούνται σε ένα ριγκ) και ένας έξοχος τρόπος αποπολιτικοποίησης και συγκάλυψης του φασισμού.

Ο τρόπος αντιμετώπισης αυτών των ποδοσφαιρικών συμβάντων έχει βαθιές προεκτάσεις στον τρόπο που κατανοούμε σημαντικά κοινωνικά φαινόμενα και εξελίξεις στο νησί.

Είναι εύλογο για κάποια/ον να πει ότι δεν με ενδιαφέρει το ποδόσφαιρο άρα δεν με νοιάζει τι γίνεται εκεί. Αλλά **οποιαδήποτε προσπάθεια να γίνει κατανοητή, ή εστω να περιγραφεί, η ύπαρξη της ακροδεξιάς στην Κύπρο, ιδιαίτερα η πιο βίαιη, νεανική, "κινηματική" ή ας πούμε "ακτιβιστική" έκφανση της, θα είναι τρομερά ελλιπείς αν δεν λάβει υπόψη της τον ρόλο και την συμβολή που είχαν κερκιδές συγκεκριμένων αθλητικών ομάδων τις τελευταίες δεκαετίες.**

Με την λέξη "κερκίδα" δεν εννοούμε απλώς τον φυσικό τσιμεντένιο χώρο/εξέδρα σε ένα στάδιο και την παρουσία κόσμου εκεί αλλά όλο το κοινωνικό περιβάλλον που περιτριγυρίζει την ζωή και τις δραστηριότητες των οπαδών μιας ποδοσφαιρικής ομάδας που συχνά φτάνει στο σημείο να συγκροτεί μια μικρή φανταστική κοινότητα εντός της κοινωνίας (αυτός πιθανόν να είναι ένας από τους βασικούς λόγους της τρομερής απήχησης των ομαδικών αθλημάτων και της οπαδικής τους διάστασης, αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία): από τον σύνδεσμο φιλάθλων που έχει συχνά τον δικό του χώρο με εκδηλώσεις, λειτουργία στεκιού κτλ, τις "εκστρατείες"/εκδρομές στα εκτός έδρας, τα οπαδικά μέσα δικτύωσης και ενημέρωσης, μέχρι τις διάφορες "τελετουργίες" πριν και μετά από ένα αγώνα. Είναι για πολλούς ποδοσφαιρόφιλους μια καθημερινότητα που ξεκινά από το πρωί (είτε στην δουλειά είτε στο σχολείο) και τελειώνει το βράδυ. Αυτό το ευρύ φάσμα καθημερινότητας συνιστά για αρκετούς στην σύγχρονη εποχή μια βασική δημόσια σφαίρα κοινωνικών σχέσεων, κοινωνικοποίησης, συνδιαλλαγής, δικτύωσης, μύησης σε νοοτροπίες, ιδεολογίες και βεβαίως ταύτισης με μια συλλογικότητα, καλλιέργεια ενός αισθήματος του ανήκειν σε μια κοινότητα (κάτι ιδιαίτερα δύσκολο και αποδυναμωμένο να έχεις στην μετανεωτερική εποχή). Αυτό λοιπόν θα εννοούμε με τον όρο "κερκίδα" σε αυτό το κείμενο.

Στην Κύπρο λοιπόν το ποδόσφαιρο και κατ' επέκταση η κερκίδα είναι ευρέως πολιτικοποιημένη (έχουμε αναφερθεί εκτενώς στο ιστορικό υπόβαθρο των πολιτικών συγκρούσεων του κυπριακού ποδοσφαίρου σε [παλιότερο κείμενο](#)) μέχρι και σήμερα σε αντίθεση με άλλες χώρες όπου είναι σπάνιο μια ομάδα να έχει αυτό τον χαρακτήρα. Παλιότερα αρκετές ποδοσφαιρικές ομάδες σε όλη την Ευρώπη συνδέονταν με πολιτικούς ή ταξικούς χώρους αλλά στην πορεία των χρόνων αυτό εξασθένησε. Έτσι π.χ. η Μίλαν ήταν κάποτε η ομάδα της εργατικής τάξης του Μιλάνου αλλά σήμερα έχασε αυτό τον χαρακτήρα, η Ρεάλ ήταν η αγαπημένη του Φράνκο και ενώ ακόμη διατηρεί έναν φιλοβασιλικό χαρακτήρα, δεν είναι όπως ήταν το παρελθόν. Μπορεί όμως να παρατηρηθεί μια επιστροφή στην απόδοση πολιτικού βάρους σε κάποιες ομάδες, ίσως λόγω αισθητής απουσίας ανάλογων πολιτικών φορέων, όπως St Pauli, Livorno, κ.α. που έχουν σήμερα έναν ιδιαίτερο αντιφασιστικό ή κομμουνιστικό χαρακτήρα.

Κατά την περίοδο ('20,'30,'40) που τα περισσότερα σωματεία στην Κύπρο ιδρύονταν δεν υπήρχαν πολιτικά κόμματα με την εξαίρεση του ΚΚΚ που δημιουργείται το '26, σε αντίθεση με άλλες χώρες της Ευρώπης όπου συχνά υπήρχαν ήδη κόμματα όταν δημιουργούνταν τα αθλητικά σωματεία. Έτσι στην Κύπρο τα σωματεία αυτά ήταν το σημαντικότερο μέσο για να εκφραστούν οι πολιτικές και κοινωνικές ιδέες και ανάγκες διαφόρων στρωμάτων της Κυπριακής κοινωνίας (κυρίως των ελίτ). Τα σωματεία αυτά σε πολλές περιπτώσεις δεν ξεκίνησαν καν ως αθλητικά αλλά ως ακριβώς αυτό (π.χ. η Ανόρθωση που ξεκίνησε ως αναγνωστήριο). Και, βεβαίως, η διάσπαση που χώρισε τα σωματεία σε αριστερά-δεξιά το '48 είχε καθαρά πολιτικούς λόγους. Αυτή την αναπόφευκτη πολιτική τους ταυτότητα τα σωματεία αυτά την μετέφεραν στον χρόνο και την διατηρούν μέχρι σήμερα.

Στην ευρύτερη κοινωνία, μετά το πραξικόπημα και την εισβολή του 1974, η ακροδεξιά σχεδόν έπαψε να υπάρχει σαν ρητά οργανωμένη, αυτόνομη πολιτική δύναμη και συνέχισε την ύπαρξη της εντός του νέου πολιτικού οργανισμού της δεξιάς, του ΔΗΣΥ, όπου μέχρι

και σήμερα η ακροδεξιά συνυπάρχει μαζί με την πιο φιλελεύθερη δεξιά. Δεν είναι τυχαίο μάλιστα το γεγονός ότι οι φιλελεύθεροι της παράταξης ζητούν πιστοποιητικά αντικομμουνισμού για να καταδικάσουν τον φασισμό και τον ρατσισμό. Ενώ κορυφαίες προσωπικότητες της ακροδεξιάς συνέχισαν να δρουν πολιτικά μέσω του ΔΗΣΥ, ο χώρος απώλεσε την νομιμοποίηση της πρακτικής του δράσης, των βίαιων “ακτιβιστικών” ενεργειών του. **Δεν ήταν πλέον δυνατόν επίσημα και δημόσια να διατηρούν ακριβώς την ίδια ρητορεία, επίσημα να διατηρούν τις ίδιες πρακτικές: ο πολιτικός λόγος τους έγινε πλέον αθέμιτος (όχι όμως εντελώς).** Η εκτόνωση της ακροδεξιάς λάμβανε πλέον χώρα μέσω των φοιτητικών-μαθητικών νεολαίων και μέσω των αθλητικών σωματείων που απέκτησαν ξανά τον ρόλο που είχαν κάποτε. Όχι ότι έχασαν ποτέ τον πολιτικό τους χαρακτήρα, το αντίθετο, αλλά πριν το '74 η ακροδεξιά εκφραζόταν μέσω πολλών τρόπων στην δημόσια ζωή (π.χ. ΕΟΚΑ Β') και δεν είχε σαν μοναδική δίοδο το σωματείο.

Στελέχη του Ελαμ και Αποελ

Ιδιαίτερα από το 1980 και μετά όταν οι “οργανωμένοι φίλαθλοι” εδραιώνονται στα γήπεδα, οι κερκίδες γίνονται ο χώρος όπου το συνονθύλευμα της κυπριακής ακροδεξιάς ιδεολογίας (“Ένωσης”, ελληνισμός, αντικομμουνισμός, Γρίβας, ΕΟΚΑ Β') βρίσκει τρόπο να εκφραστεί χωρίς φειδώ, χωρίς αιδώ, χωρίς καμιά τύψη, χωρίς την σχετική αυτοσυγκράτηση και “συμμόρφωση” που αναγκάστηκε να επιδείξει έστω και λίγο το πολιτικό προσωπικό της αστικής τάξης μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα. Μπορούμε να πούμε ότι κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, καμιά άλλη κοινωνική σφαίρα ή χώρος στο νησί δεν συγκέντρωσε και επέδειξε δημόσια τόση ποσότητα και ποιότητα ακροδεξιάς έκφρασης όσο οι κερκίδες (με την ευρεία έννοια που δώσαμε στην λέξη κερκίδα πιο πάνω) του ΑΠΟΕΛ, της Ανόρθωσης και του Απόλλωνα. Σε πόσους άλλους χώρους μπορούσες να φωνάξεις δημόσια για την ΕΟΚΑ Β' χωρίς να σου πει κανένας τίποτα; Θα έκανε σοβαρό λάθος όποιος/α έχει ζήσει τα γήπεδα και αμφισβήτει αυτό το γεγονός. Ο κόσμος από τις παραδοσιακά δεξιές οικογένειες, κυρίως οι νέοι, εντασσόμενοι στην κερκίδα πλέον άκουγαν, διάβαζαν, έβλεπαν αυτό που στην τηλεόραση ή στους λόγους των πολιτικών πλέον ήταν νερωμένο, αυτό που στις συζητήσεις των οικογενειακών φίλων συζητιόταν ίσως σε πιο χαμηλή ένταση ή δεν λεγόταν καθόλου.

Γιατί μπορεί η ιδεολογία αυτή να συνεχίστηκε και μετά το 1974 (έχουμε γράψει για αυτό [εδώ](#)) αλλά πλέον ήταν λίγο πιο δύσκολο να δηλώσεις δημόσια τι θέλεις να κάνεις στους Τούρκους και στους κομμουνιστές ή ότι είχες τότε κάποια σχέση με την ΕΟΚΑ Β', να εξιστορήσεις την αντικομμουνιστική, φασιστική δράση του Γρίβα που πλέον θα ήταν μόνο ο αρχηγός της ΕΟΚΑ και τίποτε άλλο. Στις μικρο-κοινότητες όμως των κερκίδων, και μέσα στο ίδιο το γήπεδο, μπορούσες είτε να ακούσεις αν δεν ξανάκουσες, είτε να μιλήσεις για αυτά και να σήκωσεις ψηλά τα λάβαρα όχι μόνο του έθνους αλλά και του Γρίβα, τις σβάζτικες, τα “welcome to Auschwitz” που θυμόμαστε πολλοί απ το Μακάρειο στάδιο, να βροντοφωνάξεις δημόσια “ΕΟΚΑ Β' ξαναχτύπα”, “Τούρκος καλός μόνο νεκρός”, ύμνους για τον ελληνισμό και την ορθοδοξία, ρατσιστικά συνθήματα για μαύρους εν χορώ από όλη την κερκίδα (πολύ συχνό και πριν τον Ποτέ) και όχι από κάποιο μεμονωμένο άτομο και πολλά άλλα.

Για πολλούς νέους, και αυτό ισχύει ιδιαίτερα σήμερα, η κερκίδα τυγχάνει να είναι από τα βασικά μέσα ιδεολογικοποίησης, εισαγωγής τους σε κάποια κοσμοθεωρία, ταύτισης τους με το πεπρωμένο και τις “αξίες του ελληνικού έθνους”, μηχανισμός ψυχολογικής ταύτισης της ομάδας τους με την “γαλανόλευκη” και κατ' επέκταση κυρίαρχο πεδίο εκδήλωσης της εθνικόφρωνης αγωνιστικότητας τους και του αισθήματος του ανήκειν σε μια εθνική κοινότητα (ιδιαίτερα μετά την αραίωση των αντικατοχικών εκδηλώσεων/κινητοποιήσεων

τα τελευταία χρόνια). Οι επίσημες διοικήσεις άλλοτε έκαναν τα στραβά μάτια και άλλοτε ενίσχυαν: το τεράστιο κόρεο της κερκίδας του ΑΠΟΕΛ σε πρόσφατο παιχνίδι Τσαμπιονς Λιγκ που απεικόνιζε την σημαία της "ένωσης" (γαλανόλευκος σταυρός με την Κύπρο στην μέση) έγινε με την επίσημη έγκριση της διοίκησης, χαλάλι το πρόστιμο.

Η ανάδειξη της κερκίδας σαν ένα από τα βασικά μέσα διατήρησης μέσα στον μεταπολεμικό χρόνο της ακροδεξιάς ιδεολογίας συνδυασμένο με την φύση του γηπέδου (φωνάζεις, παθιάζεσαι, τραγουδάς, βρίζεις, οργίζεσαι, ζεις στιγμές έκστασης μαζί με άλλους), την επιθετικότητα και την βία που πολλές φορές βρίσκει χώρο να εκφραστεί εκεί, δημιούργησε ένα εκρηκτικό μείγμα που είχε σαν αποτέλεσμα σήμερα το ΕΛΑΜ να στρατολογεί τον κόσμο του (ιδεολογικά αλλά και κυριολεκτικά) κυρίως μέσα από τον κόσμο των κερκίδων αυτών. Αυτό όχι γιατί εκεί υπάρχει πρόσφορος χώρος για βρισίδι, βία και επιθετικότητα (αυτά τα προβλήματα υπάρχουν σε κάθε κερκίδα, από την κερκίδα της ΑΕΖ Τριβύλλουρων μέχρι της Bayern) αλλά κυρίως μέσα από την διαδικασία ιδεολογικής εμβάπτισης και εθνικιστικής επένδυσης αυτών των χαρακτηριστικών. Όπως και να 'χει είναι δύσκολο να φωνάξεις κάτι ρατσιστικό ή εθνικιστικό στην κερκίδα της Νέας Σαλαμίνας ή της Ομόνοιας, είτε της ΑΕΛ, είναι πολύ διαφορετικό να ακούς στην κερκίδα που ανήκεις για αντι-φασισμό και όχι για φασισμό.

Το αποτέλεσμα αυτής της πορείας το δείξαμε λεπτομερώς και με φωτογραφικό υλικό στο προηγούμενο σχετικό άρθρο: Οι επισκέψεις βουλευτών της Χρυσής Αυγής σε συνδέσμους φιλάθλων στην Κύπρο, η επίσημη στήριξη του ΕΛΑΜ από προέδρους συνδέσμων είναι γεγονός και είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου.

Υπάρχει και κάτι άλλο που μας δείχνει αυτή η κατάσταση και είναι πολύ φανερό όταν προσέξουμε τον απαράδεκτο τρόπο με τον οποίο κατά τα άλλα φιλελεύθερα και προοδευτικά σημαίνοντα άτομα γύρω από αυτές τις ομάδες τρέχουν να καλύψουν, να αθώσουν κάθε φασιστική εκδήλωση των συνοπαδών τους με το να ρίχνουν το γάντι στο τι γίνεται στις άλλες κερκίδες ("έκεί βγάζουν τον Τσε, σφυροδρέπανα, βρίζουν μάνες" κτλ). Είναι χυδαία προκλητικός ο τρόπος με τον οποίο η αστική τάξη προστατεύει εκτενώς τις αγαπημένες τις ομάδες και τις ιδεολογίες που μεταφέρουν θεσμικά και μη, αρκούμενη στα αντιρατσιστικά σποτάκια των ΜΚΟ (της FARE για παράδειγμα, λέγοντάς μας εμμέσως πλην σαφώς "εγώ δεν είμαι ρατσιστής έκανα αντι-ρατσιστικό βίντεο"). Γιατί την ενοχλούν πολύ περισσότερο [τα βεγγαλικά των κερκίδων της παρά οι ρατσιστικές-εθνικιστικές](#) ενεργειες της;

Τι είναι λοιπόν η κερκίδα (όπως την ορίσαμε) του ΑΠΟΕΛ, της Ανόρθωσης και του Απόλλωνα για την αστική τάξη και την δεξιά; Είναι εκεί όπου γίνονται αυτά που θα ήθελε να κάνει και παλιότερα έκανε, εκεί όπου λέγονται αυτά που θα ήθελε να πει και παλιότερα έλεγε, εκεί όπου υψώνονται τα λάβαρα που κάποτε σήκωσε ψηλά και ίσως να σηκώσει ξανά (και τα σηκώνει ήδη που και που), εκεί όπου συμβαίνουν πράγματα που την κάνουν να χαίρεται κρυφά-κρυφά (και να λέει μέσα της "ναι ρε γαμώτο, πεστε τα") εκτός κι αν θα θικτεί το κύρος της μέσω ΟΥΕΦΑ στα κοσμοπολίτικα σαλόνια, εκεί όπου μπορεί να νιώθει ανοιχτά περήφανη όπως με το προαναφερόμενο κόρεο που δεν μπορεί να το ξαναβγάλει στα σαλόνια της πολιτικής. Είναι εκεί όπου διάγει ζωή περήφανη η μνήμη των πολιτικο-ιδεολογικών βρομιών που κάποτε ανοικτά έκανε πράξη στο πεδίο της Κυπριακής ιστορίας, και τώρα προσπαθεί να καλυψει ή να "παίξει πελλόν". Είναι εκεί όπου το Εγώ της (εθνικισμός, ρατσισμός, πραξικόπημα) μετοίκησε για να μετατραπεί σε Αυτό (άλλοι τα κάνανε). Είναι εκεί όπου κρύφτηκαν και βρήκαν θαλπωρή τα εσώτερα της πάθη αναμένοντας το κάλεσμα της ιστορίας, εκεί όπου απωθήθηκαν οι ενορμήσεις της μέχρι να βρεθούν τα ερείσματα για να μετουσιωθούν ξανά σε πολιτική. Με λίγα λόγια, η κερκίδα αυτών των ομάδων είναι το πολιτικό ασυνείδητο της αστικής τάξης, μέσω του οποίου η

Ίδια βρίσκει τα Σαββατοκυριάκα την απωθημένη της απόλαυση.

Υστερόγραφο:

1. Η κίνηση του Ποτέ να αντιστρέψει την επίθεση και να μιμηθεί τον πίθηκο ήταν μια έξοχη απάντηση. Τους μίλησε στη γλώσσα τους, την ενστικτώδη, ζώδη γλώσσα, την μόνη που καταλαβαίνουν. Έβαλε μπροστά τους ένα καθρέφτη.

2. Μέσω της αντιστροφής της σειράς εμφάνισης των κόρεο, άλλη μια εξαιρετική αντιστροφή της ιδεολογίας που της δείχνει το πραγματικό της πρόσωπο.

[Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση](#), [Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση](#), [Αγκάρρα \(Ομάδα\)](#), [Ηλεκτρονικά Άρθρα](#), [Δεκαετία 2010-2019](#), [2014](#), [Απροσδιόριστη Τοποθεσία](#), [Ποδόσφαιρο](#)

From:

<https://www.movementsarchive.org/> - **Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο**

Cyprus Movements Archive

Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:

<https://www.movementsarchive.org/doku.php?id=el:digital:agkarra:kerkida>

Last update: **2025/07/15 13:46**

